

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

ВПЛИВ НЕСПРИЯТЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ У ДИТИНСТВІ НА ВИНИКНЕННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДОРΟΣЛИХ	
Савіцька Ю.О., Мітіна С.В.	59
ЕТІОПАТОГЕНЕЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КОНСТРУКТИВ АЛЕКСИТИМІЇ. ДЕПРЕСИВНОСТІ ТА ТЕМПЕРАМЕНТУ	
Скідан О.В., Савенкова І.І.	62
ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОЯВИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОРУШЕННЯ ХАРЧОВОГО ІНСТИНКТУ	
Славюгло І.А., Савенкова І.І.	65
СОЦІАЛЬНИЙ ЗМІСТ ВИКЛАДАННЯ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	
Спиця Н.В.	68
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХІЧНОЇ ТРАВМИ ТА ЇЇ НАСЛІДКІВ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ	
Баранова В.І., Таран О.П.	71
ДЕТЕРМІНАНТИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЛЮДИНИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ВІКУ І УМОВ ЖИТТЯ	
Калініна А.О. Головська І.Г.	73
КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ЯК МЕХАНІЗМ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Зуєв О.В., Поспелова І.Д.	77
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ФАКТОР ВИБОРУ КОПІНГ- СТРАТЕГІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Зуєва С.Ф., Поспелова І.Д.	81
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МЕДІАЦІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ	
Писар О.М., Сизоненко О.В.	84
ВИВЧЕННЯ РІВНЯ ОСОБИСТІСНОЇ ТА СИТУАТИВНОЇ ТРИВОЖНОСТІ У ПАЦІЄНТОК ІЗ ДОНОШЕНОЮ ВАГІТНІСТЮ НАПЕРЕДОДНІ ПОЛОГІВ	
Побережник Т. О., Венгер Г.С.	87
ПСИХОСИМПТОМАТИКА ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ ВНАСЛІДОК УШКОДЖЕННЯ АБО ДИСФУНКЦІЇ ГОЛОВНОГО МОЗКУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Фугалевич Д.О., Мельничук І. В.	90
ПРОГНОСТИЧНА РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА АДАПТИВНОСТІ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ	
Березюк П.Б., Головська І.Г.	94
ІШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПРАКТИЧНІЙ ПСИХОЛОГІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ФАХІВЦЯ	
Бекчив М. П.	99
ПСИХОСИМПТОМАТИКА НЕВРОТИЧНИХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СТРЕСОМ, ТА СОМАТОФОРМНИХ РОЗЛАДІВ	
Коренькова О.А.	100

копінги знижують рівень суб'єктивного стресу та покращують емоційний стан, що, у свою чергу, сприяє зменшенню симптомів вигорання.

Література:

1. Миколайчук О. М. Вимірювання рівня емоційного вигорання та його кореляції з коморбідними станами у військовослужбовців. *Журнал сучасної психології*, 2024. № 4. С. 42–51. URL: <https://doi.org/10.26661/2310-4368/2024-4-5> (дата звернення: 26.04.2025).
2. Матохнюк Л. О., Оверчук В. А., Максименко Ю. Б. Емоційне вигорання педагогічних працівників: причини, симптоми і наслідки. *Габітус*. 2024. № 62. С. 159–163. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.62.28> (дата звернення: 28.04.2025).
3. Белавіна Т., Блінов О., Абрамян Н. Професійна деформація та емоційне вигорання практичних психологів у контексті війни. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 2(48). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2\(48\)-1318-1327](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2(48)-1318-1327) (дата звернення: 07.05.2025).
4. Coping with stressfull situations using coping strategies and their impact on mental health / O. Bondarchuk et al. *Multidisciplinary reviews*. 2024. Vol. 7. P. 2024spe034. URL: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe034> (date of access: 07.05.2025).
5. Seiffge-Krenke I. Adaptive and maladaptive coping styles: Does intervention change anything?. *European Journal of Developmental Psychology*. 2004. Vol. 1, No. 4. P. 367–382. URL: <https://doi.org/10.1080/17405629.2004.11453396> (date of access: 26.04.2025).
6. Кривошей К. Ю., Бужинська С. М., Міхалець І. В. Копінг-стратегії особистості як чинники стресостійкості дорослих людей під час війни. *Габітус*. 2023. № 51. С. 153–157. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.51.25> (дата звернення: 07.05.2025).
7. Ганаба С. О., Бурбела С. В. Домінантні копінг-стратегії учасників бойових дій, які повернулися до реалій мирного життя. *Науковий вісник ХДУ. Сер. Психологічні науки*. 2024. № 2. С. 34–40. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2024-2-5> (дата звернення: 04.05.2025).
8. Шайхлісламов З. Р., Горбенко В. Ю. Теоретичні підходи визначення копінг-стратегії поведінки особистості. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2023. № 1. С. 64–69. URL: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.1/11> (дата звернення: 07.05.2025).

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ФАКТОР ВИБОРУ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Зуєва С.Ф., Поспелова І.Д.

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)

Воєнний стан в Україні на цей час вважається причиною високого рівня психологічної напруги у населення [1, 2 та ін]. В умовах тривалого впливу стресогенних чинників особливої актуальності набуває проблема забезпечення ефективної адаптації до змін середовища. Психологічна адаптація в умовах воєнного стану значною мірою залежить від особистісних ресурсів, зокрема здатності до емоційної регуляції, до самоусвідомлення та стратегій подолання труднощів [3 та ін].

Останні дослідження [4, 5, 6 та ін.] засвідчують, що емоційний інтелект як здатність розпізнавати, розуміти, регулювати та виражати емоції є важливим фактором збереження рівноваги в кризових ситуаціях. Особи з високим рівнем емоційного інтелекту, як правило, демонструють більшу здатність до регулювання власного емоційного стану, прийняття зважених рішень у стресових умовах і налагодження ефективної міжособистісної взаємодії. Тоді значущим стає вивчення копінг-стратегій, тобто когнітивно-поведінкових зусиль, спрямованих на подолання внутрішніх і зовнішніх труднощів, які перевищують

ресурси людини. Вибір копінг-стратегій визначає ефективність адаптації, а також впливає на психологічне самопочуття особистості [5 та ін.]. Наукові джерела [4, 6 та ін.] вказують, що адаптивні стратегії забезпечують зниження тривоги, депресії, а дезадаптивні стратегії пов'язані з підвищеним рівнем стресу.

Проте, взаємозв'язок між емоційним інтелектом і вибором копінг-стратегій саме в умовах воєнного стану висвітлений недостатньою мірою, що спричиняє потребу у дослідженні того, як рівень розвитку емоційного інтелекту зумовлює перевагу тих чи інших копінг-стратегій в умовах війни.

Мета дослідження – вивчити вплив емоційного інтелекту на вибір копінг-стратегій в умовах воєнного стану.

Об'єкт дослідження - психологічна адаптація особистості в умовах воєнного стану. Предмет - вплив рівня емоційного інтелекту на вибір копінг-стратегій в умовах воєнного стану.

Завдання дослідження: 1) вивчити психологічні особливості емоційного інтелекту та копінг-стратегій досліджуваних; 2) встановити характер взаємозв'язку між рівнем емоційного інтелекту та переважними копінг-стратегіями; 3) виявити специфіку вибору копінг-стратегій особами з різним рівнем розвитку емоційного інтелекту.

Гіпотеза дослідження: Ми припустили, що вищий рівень емоційного інтелекту пов'язаний з вибором більш адаптивних копінг-стратегій таких як активне подолання проблем, позитивна переоцінка, пошук соціальної підтримки в умовах воєнного стану.

Для перевірки гіпотези проведено емпіричне дослідження, у процесі якого отримано дані, які дозволили оцінити вплив рівня емоційного інтелекту на вибір копінг-стратегій в умовах воєнного стану. Загальна кількість учасників становила 54 особи, які проходили психодіагностичне обстеження із застосуванням трьох методик: тесту емоційного інтелекту Н. Холла, скороченої версії опитувальника К. Карвера та методики діагностики рівня соціально-психологічної адаптації за К. Роджерсом та Р. Даймондом.

Аналіз результатів за методикою Н. Холла показав, що 42,6 % досліджуваних мали високий рівень емоційного інтелекту, 38,9 % - середній і 18,5 % - низький рівень. Найвищі показники спостерігалися за шкалами емпатії та самомотивації, за шкалою контроль емоцій зафіксовано невисокі значення, тобто, в багатьох досліджуваних були певні труднощі в регуляції емоцій.

Опитувальник Карвера дозволив з'ясувати, що серед адаптивних копінг-стратегій найчастіше використовувалися позитивна переоцінка (у середньому 3,91 балу), активне подолання проблем (3,79 балу) та пошук емоційної підтримки (3,64 балу). Найпоширенішими дезадаптивними стратегіями були уникнення (3,26 балу) та заперечення (3,12 балу).

За методикою Роджерса–Даймонда було встановлено, що 70,4 % осіб характеризуються високим рівнем соціально-психологічної адаптованості, 22,2 % мали середній рівень, і лише 7,4 % відрізнялися низьким її рівнем.

Кореляційний аналіз за допомогою коефіцієнта Спірмена дозволив виявити статистично значущі взаємозв'язки між емоційним інтелектом і копінг-стратегіями. Зокрема, це позитивний зв'язок між загальним рівнем емоційного інтелекту та позитивною переоцінкою ($r=0,481$; $p<0,01$), активним подоланням ($r=0,443$; $p<0,01$), пошуком підтримки ($r=0,412$; $p<0,01$) і рівнем соціально-психологічної адаптації ($r=0,513$; $p<0,01$). Натомість негативні кореляції виявлено між емоційним інтелектом і такими дезадаптивними копінг-стратегіями, як уникнення ($r=-0,397$; $p<0,01$), заперечення ($r=-0,361$; $p<0,01$) та самозвинувачення ($r=-0,339$; $p<0,05$). Отже, вищий рівень емоційного інтелекту пов'язаний з адаптивними способами подолання стресу, тоді як нижчий рівень із перевагою дезадаптивних стратегій.

Останнім етапом було проведення порівняльного аналізу між групами з високим та середньо-низьким рівнем емоційного інтелекту (рис.1).

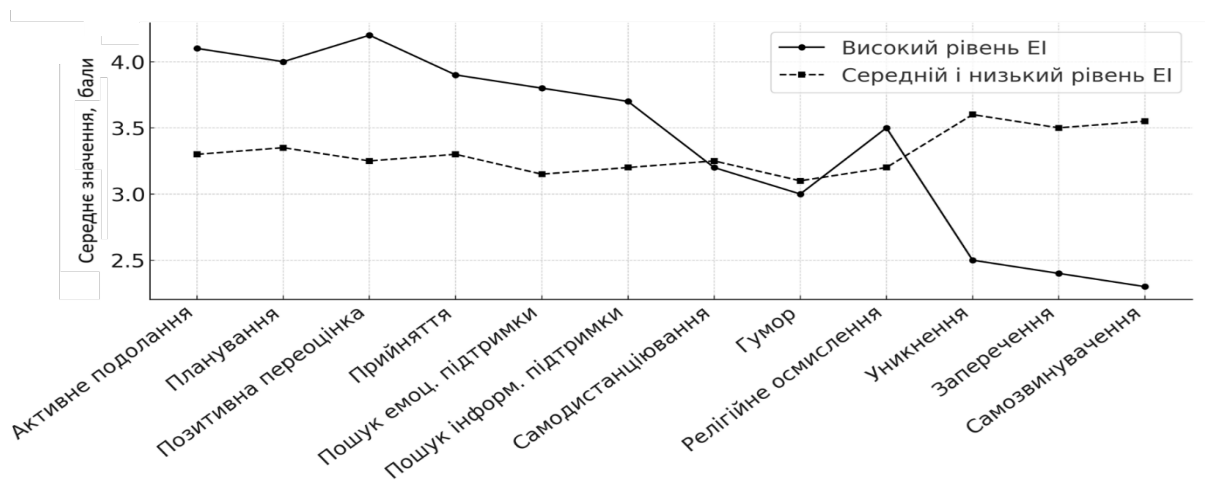

Рис. 1. Середні значення копінг-стратегій у групах з високим ($n=23$) та середньо-низьким рівнем емоційного інтелекту ($n=31$), де цільна лінія - група з високим рівнем емоційного інтелекту, пунктирна - з середнім та низьким рівнем емоційного інтелекту (EI).

На рисунку показано, що особи з високим емоційним інтелектом частіше використовують адаптивні стратегії (активне подолання, позитивна переоцінка, планування), учасники ж з нижчим рівнем емоційного інтелекту частіше звертаються до уникнення, заперечення та самозвинувачення. За умов статистичного підтвердження, такі дані засвідчать роль емоційного інтелекту як фактору ефективної психологічної адаптації у умовах війни.

Таке підтвердження здійснювалося за результатами обчислення t-критерію Стьюдента. Виявлено, що досліджувані з високим емоційним інтелектом значно частіше використовують активне подолання ($t=2,744$; $p<0,01$), позитивну переоцінку ($t=2,614$; $p<0,05$) і пошук підтримки ($t=2,422$; $p<0,05$), а особи з середнім-низьким рівнем емоційного інтелекту схильні до більш частого використання уникнення ($t=2,892$; $p<0,01$) та заперечення ($t=2,576$; $p<0,05$). Ці дані дозволяють зробити висновок, що емоційний інтелект відіграє значущу роль у виборі копінг-стратегій.

Висновки

1. Встановлено, що рівень емоційного інтелекту істотно варіюється серед учасників дослідження, і майже половина респондентів демонструє високу здатність розпізнавати, розуміти, регулювати та виражати емоції. Вищий рівень емоційного інтелекту позитивно корелює з рівнем психологічної адаптації в умовах воєнного стану.

2. Виявлено, що емоційний інтелект пов'язаний із схильністю використовувати адаптивні копінг-стратегії. Особи з високим рівнем емоційного інтелекту частіше вдаються до активного подолання проблем, позитивної переоцінки та пошуку емоційної підтримки. Натомість респонденти з низьким емоційним інтелектом мають схильність до використання уникнення, заперечення, самозвинувачення.

Таким чином, наше припущення про те, що вищий рівень емоційного інтелекту пов'язаний з вибором більш адаптивних копінг-стратегій, що сприяє ефективнішій соціально-психологічній адаптації в умовах воєнного стану, підтверджено.

Література:

1. Ситнік С.В., Мірошніченко О.М., Свіденська Г.М. Особливості емоційних станів здобувачів вищої освіти під час війни в Україні. *Габітус*. 2022. № 37. С. 48–51. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2022.37.8> (дата звернення: 11.04.2025).
2. Проблеми психічного здоров'я населення у воєнний час та шляхи їх розв'язання. *Здоров'я України | Інформація для спеціалістів охорони здоров'я - Health-ua*. URL: <https://health-ua.com/psychiatry/trivozni-roztladi/71709-problemi-psihechnogo-zdorovya-naselennya--uvonnij-chas-tashlyahi-h-rozvyazan> (дата звернення: 06.05.2025).
3. Коваль І. С., Яремко Р. Я., Пасічник С. В. Психологічні особливості адаптації здобувачів вищої освіти до навчання в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія*. 2024. № 2 (4). С. 109–115. URL: <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2024-2-18> (дата звернення: 06.05.2025).
4. Діомідова Н., Шайхлісламов З., Лазоренко Т. Емоційний інтелект як фактор психологічного благополуччя майбутніх психологів. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2020. № 62. С. 108–122. URL: <https://doi.org/10.34142/23129387.2020.62.06> (дата звернення: 24.04.2025).
5. Ніколаєнко С.О., Зеленська В.С. Емпіричне дослідження особливостей копінг-стратегій студентів із різними рівнями адаптованості до навчання в умовах війни в Україні. *Габітус*. 2024. № 57. С. 161–166. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.57.26> (дата звернення: 24.04.2025).
6. Дідух М., Головченко А. Вплив ірраціональних установок на вибір копінг-стратегій у вимушених переселенців. *Перспективи та інновації науки. Серія Психологія*. 2025. № 4(50). С. 1308-1315. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4\(50\)-1308-1315](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4(50)-1308-1315) (дата звернення: 06.05.2025).

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МЕДІАЦІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ

Писар О.М., Сизоненко О.В.

*Національний університет «Чернігівська політехніка»,
(м. Чернігів, Україна)*

Історія психологічних досліджень суперечностей підтверджує, що конфлікти є природною складовою людського життя. Вони завжди були невід'ємною частиною різних видів взаємин і вирішувалися по-різному залежно